Førsteblad

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18 | Fylke: Telemark

Tilleggsspørsmålnr. | Herad: Heddal

Emne: Juletre og Julehalm | Bygdelag: —·—

Oppskr. av: Joh. Tveitan | Gard: Tveitan

(adresse): Tinnegrend st. | G.nr. 51 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. L. B. G. og mi eige. —

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):
Samraad med L. B. Gjestrud, Heddal, 80 år, gardbr. h. s. —

SVAR

1. Ja naa i ein 60 aar (er) har vore aallment. —
2. I 1880 slutta ein lærar her, Qvam, og fyr han hadde dei ein juletrefest. Juletreet var umlag 1.5 m høgt og stod i ein fot mitt paa golvet som var laga av tre.
3 Fyrst i heimen, sidan paa festar, og da helst skule-festar. Den fyrste juletrefesten eg minnast var i 1896. Da maatte 3 av oss lesa upp: Anne Barnle-vel kjend paa Folkemuseet — las tvenda fraa hand, brotmin las: Han far gjold i stua og eg um Øyre Vaa.[1)]
4. Den einaste pynt her umkring paa dei sand-skura golva var finhakka Brisk. Det tok seg godt ut og gav ei frisk luft. Her var gjolv-sagt ikkje vrangt faa take i juletre.
5. Nei ingen annan pynt enn Briskestrøying. —
6. Høgdt ulike. I stor stugu, stort tre, i ei mindre med mange vaksne og born, der det var trongt, lite rom, mindre tre. Paa festar i store skule-stugur kan det vera burtimot 3 m høgt. —
7. a. Dei fyrste eg saag umlag 1888 var pynta med heime-støypte talgljos — det gjekk fyre seg slik: I ei balje-kjer med heit vatn stod ei staakinne, paa botten heit vatn saa heit talg. Paa 2 kassur laag 2 stauvor, ein fot fraa kvarandre. Saa hadde dei veikar bundne paa pinnar, som dei duppa i talgen.
1) Treet var lite, pynta med ljos og eg trur med kulørte papersremlur. Skulestova var lita og gamal. — stappfullt med folk. Hovoren heile kunt Honnne. —

4066

2

Deretter vart dei hengt millom slauraue saa dei kjøldest av. Soleis helt dei ved til Gosa var passe tykke. Naar dei baka til Jol laga dei leivar. Av desse skar dei ut Karar, Kvinnfolk, hestar, grisar, osb. Dei vart sleikt og terrle som pyrt paa Joletreet. —
8. Var borna store nok til det, var treet pynta av dei, elles mor deira. Naar pynta fyrste joletreet heime, minnast eg. Inn an pyrt hadde me ikkje.
9. Naar borna vokse upp sette dei eit mindre paa bordet. Elles stod det mit paa golvet, naar me gjeng kring det og syng, eller det stod i ei kroi stugo.
10. Fraa fyrst av tente dei ikkje Gosa saa jamt. Dei hadde ikkje saa mange av dei. Men um Jolaftans-Kvellen, 6-7 tidi vart Gosa tende. Fleire kveldar etter kvarandre, liksaa Nyttaars kvellen. Jolaftan, etter maten, vart högsetlben kem pusa vel, liksaa under bordet, og Gosa slekte. Um morgon maatte ein sjaa vel under bordet. Fant ein eit byggkorn vart det godt aar. Fant ein 2 var det eit ovaar. —
Fraa grov malning kunde der falle korn fraa flattbrauð eller alminneleg bröd-Kaku. —
11. Ja. „Eit born er född i Betlehem". „Glade Jul". „Kimer i Klokker". „Jeg er saa glad hver Jolekvell". „Heilig er Jorden". „Her kommer dine arme smaa". —
12 Til lenge ÿver Nyttaar, 13de dag Jol. —
13. Ja, borna „hrösta" her, helst paa 13de dag.
14 Graanbuskur. —
15 Her hadde dei lett fyr finna Graanbuskur. Saa erstatning trongst ikkje hreim kering. —
16 Ein hoggeit graantre, kvista av det mebaudet saa ein teil grönne greinir catt att, og der sette dei Spikkebandet. Det stod helst ut fyre vindauga
1-2-3-4. Joletroll er heilt ukjendt her i Hjeddal. Me har ikkje höyrt um det. —

4066
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING